

landsche Natuurhistorische Vereeniging, natuurlijk met steun van andere corporaties. Intusschen was het Dagelijksch Bestuur van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging ook al tot een besluit gekomen en zij noodigde verschillende vereenigingen op gebied van wetenschap, kunst, toerisme uit om één of meer afgevaardigden te zenden naar een vergadering op Zaterdag 22 April 1905 in Artis te Amsterdam, om te komen tot de stichting van een Lichaam, waarvan de werkzaamheden o.a. zouden bestaan in:

- 1°. Het bijeenbrengen van een fonds, hoofdzakelijk dienende voor het aankopen en in eigen beheer nemen van Natuurmonumenten.
- 2°. Het opmaken van een volledigen inventaris van alle in ons land nog aanwezige Natuurmonumenten.
- 3°. Bemoeiingen bij Overheid, Corporaties en Particulieren omtrent deze zaak.
- 4°. Het versterken van een gezonde openbare meening dienaangaande.

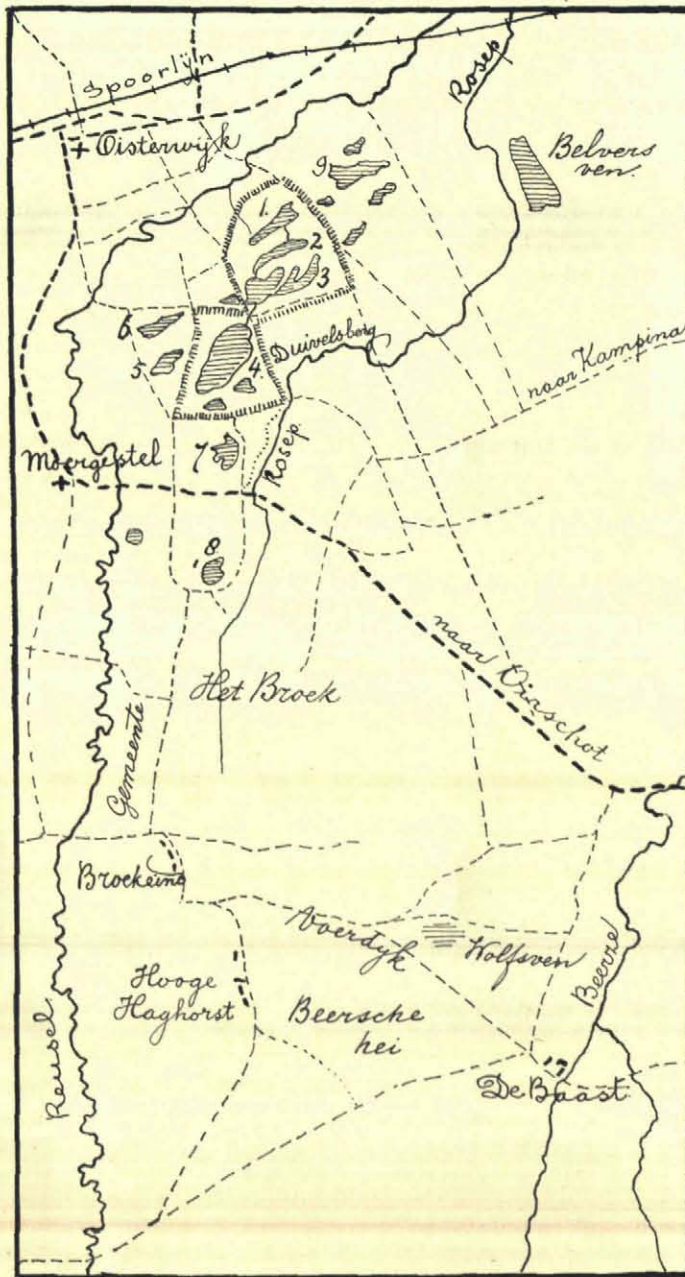
Bij de debatten bleek al spoedig dat een federatie van vereenigingen niet doelmatig zou zijn en dat het beter zou zijn een geheel nieuwe vereeniging te stichten. De vergadering werd daarop gesloten en dadelijk weer heropend met dien verstande, dat nu elk der aanwezigen voor zichzelf en niet voor de vereeniging, die hem had afgevaardigd deelnam aan het overleg, om een nieuwe vereeniging te stichten. Het besluit daartoe kwam dadelijk in bespreking, vond algemeene instemming en nu benoemde de vergadering een commissie voor het ontwerpen van statuten en huishoudelijk reglement. Met het werk dezer commissie onder de onovertroffen leiding van Prof. Dr. J. Ritzema Bos begint de eigenlijke geschiedenis der Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.

JAC. P. THIJSSSE.

HET MOERGESTELSCHE BROEK.

DE couranten hebben het bericht gebracht, dat de vergadering van eigenaren met groote meerderheid heeft besloten tot ruilverkaveling van het Moergestelsche broek. Dat is een treurmare voor de natuurvrienden en natuurbeschermers in ons land. Niet heel velen zullen dit direct beseft hebben, want de schoonheden en kostbaarheden van het Moergestelsche broek zijn niet heel erg bekend. Maar de weinigen, die het wél beseffen en dat zijn zeker allen, die er wel eens in zijn doorgedrongen tot in de onbegaanbare moeraswildernis, zullen hopen, dat het misschien aan „Natuurmonumenten” moge gelukken tenminste een deel van het moeras uit de ontwatering en ontginning te houden. Het is denkelijk het eenige en laatste stuk moerasveen van dien aard in Nd. Brabant en daarmee in het heele Zuiden van ons land. Van de Peel is immers ook haast niets meer over en zeker niet een dergelijk stuk rijk natuurleven, als het Moergestelsche broek thans nog is. Thijsse schrijft er al van in zijn „Verkenning in Brabant” in D. L. N. XIX van 1915, toen hij in 't vroege voorjaar er de roer-

dompen hoorde brullen, sprinkhaanrietzanger en blauwborst er zag lokken en spelen en in ons het verlangen optoovert naar de geheimzinnige verborgen schoonheden van die ontoegankelijke moeraswildernis. Sprinkhaanrietzangers zijn er ook nu nog genoeg. Ze moeten er bij tientallen broeden, want hun gesnor is niet van de lucht. Als ge met Mei er van pol tot pol springend, of door het water en veenmos soppend en plonsend, de in 't moeras doodlopende of in 't water onderduikende wegjes tracht te volgen, komen ze dan hier, dan daar boven het rietwoud uitgluren, omhooggehuppeld langshun halm.

De verdere omgeving van het Moergestelsche Broek. 1—4, de centrale vennen, kern van het bezit van Natuurmonumenten.

leven in ons land? En hoe gauw zullen ze ook hier weg zijn, als de ontginning

Dan gooit zich opeens een watersnipje de lucht in, schiet hoog in de blauwe lucht in razende vlucht, links, rechts, hoog, laag en plotseling klinkt het wonderlijk onbegrijpelijk geblaas van de „Hemelgeit”. Aan al de vier hoeken van het ven gaan ze dan omhoog, in een oogenblik zijn er 5, 6 paren tegelijk in de lucht en het sissend-snerpend geblaas klinkt van alle kanten. Waar kun je dat nog meer be-

leven in ons land? En hoe gauw zullen ze ook hier weg zijn, als de ontginning

aanvangt? Van de tureluurs, grutto's, Kieviten, wulpen willen misschien enkele wel blijven huizen, als er uit het veenmos-, riet- en berkenwoud natte zure weilanden geworden zijn.

De plantenliefhebber zal de betekenis van ons verlies beseffen, als ik vertel, dat in het broek nog groeien *Malaxis*, de andere gewone Orchideeën evenals Moerasviooltjes bij duizenden, *Parnassia* (die in Nd. Brabant ook al heel zeldzaam wordt, trouwens in ons heele land), *Anagallis tenella* (Teer Guichelheil) en honderden *Gentianen*. In de vennen in de Oostelijke helft van het broek schuilen fraaie en zeldzame *Desmidiaceeën*, microscopische algjes, van soorten, die nergens anders in ons land meer te vinden zijn.

Er is nog een andere zorgelijke kwestie verbonden aan deze ruilverkaveling. Het aardige beekje de Rosep, dat langs en door het Oisterwijksche vennenland stroomt, ontspringt in het Moergestelsche broek. Dit beekje zal moeten worden verwijld en gebruikt, om bij de ontginning het overtollige water te vervoeren uit het verkavelde broek. Wat zal er dan worden van de prachtige Rosepputten, de schilderachtige moerassen met hun bloemenweelde bij het Belversven? Wat komt er van het Belversven zelf, het grootste, eenzaamste en imponeerendste van alle Oisterwijksche vennen met zijn eigen exquise plankton-groei van allerzeldzaamste soorten? Het is immers wat z'n water betreft en misschien ook wel wat betreft zijn plantengroei en dierenleven afhankelijk van de Rosep. En als die Rosep te veel water er in gaat brengen, of water met ontginnings-meststoffen zal het wel treurig gaan met heel die mooie oever- en waterflora.

De Vereeniging voor Natuurmonumenten is wel in actie, om te redden, wat er nog gered kan worden van het Broek en van de Rosep-landen, maar het is alweer een kwestie van geld. Het geheele gebied der verkaveling is 800 H.A. groot; het voor ons belangrijke moerasland is echter nog niet de helft daarvan. Zouden we daarvan nu niet tenminste een stuk als natuurmonument kunnen krijgen? Hopelijk zijn autoriteiten en eigenaars niet ongenegen tot medewerking daartoe; maar of dat stuk zoo groot zal kunnen zijn, dat de rijke vogel- en plantenwereld er kan worden bewaard tegen invloed van de ontginning er omheen? Dat zal er van afhangen, of er nog genoeg menschen in den lande weer bereid zijn te helpen; altijd maar weer helpen, waar steeds maar weer gevraagd wordt, omdat steeds opnieuw en overal tegelijk het noodlot dreigt voor het weinige werkelijk kostbare wilde natuurterrein, dat wij nog bezitten.

J. HEIMANS.